

Prof. Dr. Ingolf Pernice

Prof. Dr. Gagik Harutyunyan

ՎԵՐՊԵՏԱԿԱՆ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱՌՆՈՒՄ Է ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Եվրամիության երկրների համար իրավական զարգացումներն առաջիկայում խորհրդանշվելու են նոր փուլով՝ իրողություն է դառնալու Միության Սահմանադրության եւ սահմանադրական Պայմանագրի ընդունումը, որոնք խորհրդանշում են իրավական գլոբալացման եւ արժեհամակարգային մոտեցումների նոր որակ:

Ելնելով հարցի հրատապությունից, ընթերցողներին ենք ներկայացնում ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանի եւ Եվրոպական Սահմանադրության մշակման մասնագիտական խմբի գերմանացի անդամ, պրոֆեսոր Ինգոլֆ Պերնիցեի ինտերնետային զրույցից որոշ մտքեր այդ թեմային առնչվող հարցերի մասին:

*Գ. Գ. - Հարգելի պրոֆեսոր, անառարկելի իրողություն է, որ Եվրոպական Միությունը հասել է տնտեսական եւ արժեհամակարգային ինտեգրման այնպիսի աստիճանի, որ պահանջվում է նաեւ համարժեք իրավական միջավայր: Այսուհանդերձ, ինչով եք Դուք արդարացնում **Եվրոպական վերպետական Սահմանադրության** ընդունման անհրաժեշտությունը:*

Ի. Պ. - Եվրոպական միության պայմանագրերն արդեն ունեն վերագրային հանրային հեղինակություն, դրանք կատարում են Սահմանադրության գործառնություններ, բայց չեն դիտվում որպես Սահմանադրություն: Մարդիկ հստակ և պարզ տեսքով կարիք ունեն, և Սահմանադրական խորհուրդը (հանձնաժողովը) այժմ փորձում է գոյություն ունեցող առաջնային իրավունքի դրույթներն ի մի բերել Եվրոպական միության Սահմանադրության տեսքում, համատեղելով Միությունն ընդլայնմանը նախապատրաստելու, ներառյալ՝ Հիմնարար իրավունքների խարտիան, ժողովրդավարական վերահսկողությանը հասնելու և իր հաստատություններն ավելի արդյունավետ դարձնելու անհրաժեշտությունը:

Գ. Գ. – Սահմանադրագիտության ներկա զարգացումներն անխուսափելիորեն պետք է հաշվի առնվեն այս յուրահատուկ իրավական փաստաթղթի մշակման ժամանակ: Այդ առումով ի՞նչ նոր առանձնահատկություններ ունի սույն Սահմանադրությունը:

Ի. Պ. - Այն պետք է հասկանալի լինի Միության քաղաքացիների համար, Հիմնարար իրավունքների խարտիայի տեսքով ներառի ընդհանուր արժեքներ, այն պետք է համապատասխանի ժողովրդավարության և թափանցիկության պահանջներին: Պետք է հստակեցվի, որ Միությունը գործում է իր քաղաքացիների և ոչ (միայն) իր անդամ պետությունների համար:

Գ. Գ. - Այսուհանդերձ, ինձ հետաքրքրում է այն հարցը, թե ի՞նչ հիմնարար սկզբունքների վրա է հիմնվում սույն Սահմանադրությունը:

Ի. Պ. - Հուսով եմ, Սահմանադրությունն ավելի հստակ է սահմանում, որ Միության հիմնական սկզբունքներն են մարդու իրավունքների և իրավական օրենքի գերակայության, ժողովրդավարության, սոցիալական հանդուրժողականության և կայուն զարգացման սկզբունքները:

Գ. Գ. – Նկատի ունենալով, որ երիտասարդ ժողովրդավարության երկրներում հաճախ աղճատված է ընկալվում առանցքային նշանակության մի հարց, ես կցանկանայի Ձեր մեկնաբանությունը լսել, թե

ինչպես է սույն Սահմանադրությանը սահմանվում և իրականացվում «նարդու իրավունքները՝ որպես անմիջականորեն գործող իրավունքներ» դրույթը:

Ի. Պ. - Հիմնարար իրավունքների խարտիան կլինի ուղղակի համապարտադիր օրենք, և անհատները կունենան ազգային դատարաններում, ինչպես նաև Արդարադատության եվրոպական դատարանում իրենց խախտված իրավունքների իրավական պաշտպանության միջոցներ: Խարտիայում թվարկված հիմնարար իրավունքները պետք է գործեն նաև որպես ղեկավար սկզբունքներ եվրոպական օրենսդրության և քաղաքականության համար և պետք է հաշվի առնվեն եվրոպական իրավունքի բոլոր դրույթների կիրառման ժամանակ:

Գ. Հ. – Ձեր կարծիքով՝ ի՞նչ դեր կունենա սույն Սահմանադրությունը եվրոպական միության անդամ պետությունների և ոչ անդամ պետությունների սահմանադրական զարգացումների բնագավառում:

Ի. Պ. - Այն որոշ ներդաշնակեցնող արդյունք կունենա անդամ պետությունների սահմանադրական զարգացումներում, ընդհանուր արժեքները և հիմնարար իրավունքները, չնայած որ դրանք ուղղակիորեն պարտադիր չեն անդամ պետությունների համար, այնուամենայնիվ, կողմնորոշիչ դեր կունենան հասկանալու՝ թե որն է համարվում Միությունում ընդունված չափանիշ: Ոչ անդամ պետությունների համար նման ազդեցությունը կլինի անուղղակի և ավելի մեծ կշիռ կունենա, երբ նման պետությունները քննարկեն Միությանը անդամակցելու հարցը:

Գ. Հ. - Ես չափազանց կարեւորում եմ անմիջական ժողովրդավարության հնարավորությունների լիարժեք օգտագործումը սահմանադրաիրավական հարաբերություններում եւ կցանկանայի Ձեզանից իմանալ, թե այդ հարցին ինչ մոտեցումներ կան Ձեր կողմից տարվող աշխատանքների համատեքստում, եւ ինչպե՞ս էք Դուք տեսնում սահմանադրական արդարադատության իրավունքի իրականացումը նոր սահմանադրական զարգացումների համատեքստում:

Ի. Պ. - Պետք է նշել, որ իր գոյության սկզբից եվրոպական միությունը (կամ Համայնքը) ձևավորվել է որպես համայնքային իրավունք: Սա նշանակում է, որ այն ստեղծվել է օրենքով (պայմանագրերով), այն գործել է իրավական միջոցներով, այն կաշկանդված է օրենքով և հետևում է արդարադատության գաղափարին:

Ես եվրոպական պայմանագրերը տեսնում եմ որպես Միության ապագա Սահմանադրություն, որպես «բազմամակարդակ սահմանադրական համակարգ», և դրա զարգացման ընթացակարգերն այսօր նշանակում են եվրոպական սոցիալական պայմանագրի ընդլայնում և վերանայում:

Սահմանադրական արդարադատությունը հիմնված է սույն Սահմանադրության պայմանագրային օրինականության եւ նոր (Սահմանադրական) պայմանագրի վավերացման համար քաղաքացիների ենթադրվող համաձայնության վրա: Քաղաքացիները հետևում են իրենց ներկայացուցիչների միջև ծավալված քննարկումներին (բանակցություններին) և այնուհետև Միջկառավարական կոնֆերանսում տեղի ունեցող բանակցություններին: Նախաձեռնման ընթացակարգերի հրապարակայնությունը, որն ապահովվում է ինտերնետով և որով հնարավորություն է ընձեռվում ներկա և ապագա անդամ պետությունների բոլոր քաղաքացիներին ակտիվորեն մասնակցել քննարկումներին, կարևոր և խոստումնալից միջոց է ապահովելու, որպեսզի այդ գործընթացն արդյունք ունենա, ինչով եւ «սահմանադրական արդարադատությունը» կապահովվի այնպես, ինչպես՝ երբեք:

Գ. Հ. – Շնորհակալություն, պրոֆեսոր, համոզված եմ, որ մեր համագործակցությունն արդյունավետ շարունակություն կունենա:

Գ. Հ. – Ձեր կարծիքով՝ ի՞նչ դեր կունենա սույն Սահմանադրությունը եվրոպական միության անդամ պետությունների և ոչ անդամ պետությունների սահմանադրական զարգացումների բնագավառում:

Ի. Պ. - Այն որոշ ներդաշնակեցնող արդյունք կունենա անդամ պետությունների սահմանադրական զարգացումներում, ընդհանուր արժեքները և հիմնարար իրավունքները, չնայած որ դրանք ուղղակիորեն պարտադիր չեն անդամ պետությունների համար, այնուամենայնիվ, կողմնորոշիչ դեր կունենան հասկանալու՝ թե որն է համարվում Միությունում ընդունված չափանիշ: Ոչ անդամ պետությունների համար նման ազդեցությունը կլինի անուղղակի և ավելի մեծ կշիռ կունենա, երբ նման պետությունները քննարկեն Միությանը անդամակցելու հարցը:

Գ. Հ. - Ես չափազանց կարեւորում եմ անմիջական ժողովրդավարության հնարավորությունների լիարժեք օգտագործումը սահմանադրաիրավական հարաբերություններում եւ կցանկանայի Ձեզանից իմանալ, թե

այդ հարցին ինչ մոտեցումներ կան Ձեր կողմից տարվող աշխատանքների համատեքստում, եւ ինչպե՞ս էք Դուք տեսնում սահմանադրական արդարադատության իրավունքի իրականացումը նոր սահմանադրական զարգացումների համատեքստում:

Ի. Պ. - Պետք է նշել, որ իր գոյության սկզբից Եվրոպական միությունը (կամ Չամայնքը) ձևավորվել է որպես համայնքային իրավունք: Սա նշանակում է, որ այն ստեղծվել է օրենքով (պայմանագրերով), այն գործել է իրավական միջոցներով, այն կաշկանդված է օրենքով և հետևում է արդարադատության գաղափարին:

Ես Եվրոպական պայմանագրերը տեսնում եմ որպես Միության ապագա Սահմանադրություն, որպես «բազմամակարդակ սահմանադրական համակարգ», և դրա զարգացման ընթացակարգերն այսօր նշանակում են Եվրոպական սոցիալական պայմանագրի ընդլայնում և վերանայում:

Սահմանադրական արդարադատությունը հիմնված է սույն Սահմանադրության պայմանագրային օրինականության եւ նոր (Սահմանադրական) պայմանագրի վավերացման համար քաղաքացիների ենթադրվող համաձայնության վրա: Քաղաքացիները հետևում են իրենց ներկայացուցիչների միջեւ ծավալված քննարկումներին (բանակցություններին) և այնուհետև Միջկառավարական կոնֆերանսում տեղի ունեցող բանակցություններին: Նախաձեռնման ընթացակարգերի հրապարակայնությունը, որն ապահովվում է ինտերնետով և որով հնարավորություն է ընձեռվում ներկա և ապագա անդամ պետությունների բոլոր քաղաքացիներին ակտիվորեն մասնակցել քննարկումներին, կարևոր և խոստումնալից միջոց է ապահովելու, որպեսզի այդ գործընթացն արդյունք ունենա, ինչով եւ «սահմանադրական արդարադատությունը» կապահովվի այնպես, ինչպես՝ երբեք:

Գ. Յ. – Շնորհակալություն, պրոֆեսոր, համոզված եմ, որ մեր համագործակցությունն արդյունավետ շարունակություն կունենա: